

Neočkovali se, zabila je bakterie

Minulý týden podlehly pneumokokovým infekcím tři neočkované seniorky

Ivana Lesková
reportérka
MF DNES

Dusí se, mají horečky a silné bolesti. Jsou zmatení, ztrácejí vědomí. Každý rok bojuje okolo 600 Čechů s těžkým zápallem plic a dalšími vážnými infekcemi způsobenými pneumokokem. Každý šestý umírá. Je to více než před covidem. Bakterie napadá a zabíjí hlavně oslabené seniory. I když chronicky nemocní a lidé od 65 let mají očkování zdarma, zájem je malý.

„Jen za předchozí týden zabily pneumokokové infekce tři ženy ve věku 81, 82 a 89 let. Byly chronicky nemocné, přesto žádná nebyla oč-

kovaná proti invazivním pneumokokovým onemocněním, jejichž původcem je bakterie *Streptococcus pneumoniae*“, říká epidemioložka Státního zdravotního ústavu Kateřina Fabiánová.

Podle ní téměř každý týden hlásí kraje další úmrtí seniorů na tyto infekce. Většinou se přitom dalo předjet – stačila by jedna injekce vakcíny.

Senioři za očkování neplatí

„Všichni senioři ve věku nad 65 let mají ze zákona toto očkování hrazené. Stejně tak malé děti a lidé bez ohledu na věk s cukrovkou i dalšími chronickými nemocemi“, zdůrazňuje epidemioložka Fabiánová.

Podle Jany Kozákové, vedoucí Centra epidemiologie a mikrobiologie a vedoucí Národní referenční la-

boratoře pro streptokokové nákazy, těchto nemocí přibývá. Zatímco před covidem v roce 2019 onemocnělo nejtěžšími formami pneumokokových infekcí 483 lidí, loni už jich bylo 608 a 94 z nich zemřelo. Předloni zemřelo 108 lidí. Podle odbornice jde přitom o vrchol ledovce, který vidíme.

„Ve skutečnosti se nakazilo mnohem více lidí. Ale my sledujeme jen prokázané případy invazivních pneumokokových onemocnění, kdy najdeme bakterii v krvi nebo vzorku mozkomíšního moku pacienta,“ vysvětluje Kozáková.

A dodává, že kromě těžkých zápalů plic způsobují pneumokoky také sepsy, tedy otravy krve, které mohou vést k celkovému selhání organismu, meningitidy, což jsou zápa-

Senioři nad 65 let mají ze zákona toto očkování hrazené. Stejně tak malé děti a lidé s cukrovkou i dalšími chronickými nemocemi.

ly mozkových blan, ale i těžké záněty středního ucha nebo dutin.

Přesná letošní čísla zatím nejsou k dispozici, ale invazivní pneumokoková onemocnění postihla patrně již kolem 300 lidí. Například jen hygienici v Moravskoslezském kraji evidují již 38 nemocných, z toho šest úmrtí, nejčastěji na sepsi.

„Od ledna do 23. dubna máme hlášených 23 případů pneumokokové sepsy včetně pěti úmrtí, 11 případů pneumokokového zánětu plic včetně jednoho úmrtí a čtyři případy pneumokokového zánětu mozkových blan. Z šesti zemřelých osob nebyly čtyři očkovány, u dalších dvou se to nepodařilo zjistit,“ říká mluvčí moravskoslezských hygieniků Aleš Kotrla.

➔ Pokračování na str. 4

➤ Pokračování ze str. 1

Emeritní primář infekčního oddělení Slezské nemocnice v Opavě Petr Kümpel upozorňuje, že fatálně může skončit i zánět středního ucha vyvolaný pneumokokem.

„Před lety onemocněla kolegyně z jiného infekčního oddělení. Bakterie ze středouší postupně pronikla k mozku, kde způsobila těžký zánět mozkových blan. Lékařka zemřela. Vakcíny proti pneumokokovým infekcím tehdy ještě bohužel nebyly k dispozici. Kdyby ano, mohla žít,“ říká infektolog Kümpel.

Protože už je také v seniorském věku, nechal se proti pneumokokům naočkovat. „Velmi bych to doporučil všem seniorům a také mladším lidem, kteří mají imunitu oslabenou chronickými nemocemi,“ říká Petr Kümpel.

Podle epidemioložky a mikrobioložky Jany Kozákové ze Státního zdravotního ústavu ohrožuje pneu-

mokok především malé děti do pěti let a seniory nad 65 let.

„Pro obě skupiny máme v Česku doporučené a ze zdravotního pojištění hrazené vakcíny proti pneumokokům. Očkování je vhodné během celého roku. Ale je také možné spojit ho na podzim s očkováním proti chřipce,“ říká Kozáková. „Často se totiž stává, že bakteriální nákaza nasedá na virové onemocnění dýchacích cest způsobené například chřipkou,“ dodává odbornice.

Nákaza hrozí od dětí

Úmrtí malých dětí výrazně ubylo poté, co zdravotní pojišťovny začaly před patnácti lety na žádost odborníků hradit očkování těm nejmenším. Těch je nyní naočkováno asi 78 procent. Mnohem horší je ale situace u seniorů, kteří mají nárok na bezplatnou vakcínu již od 1. ledna 2015.

„Podle posledních dostupných údajů bylo na konci předloňského roku proti pneumokokovým infekcím naočkováno v Česku jen 22,5 procenta z více než 2,2 milionu seniorů ve věku nad 65 let,“ říká

předseda České vakcinologické společnosti Roman Chlíbek.

Podle něj i dalších odborníků je to velká chyba. Právě malé děti totiž bývají často přenašeči pneumokoka, od nichž se nakazí prarodiče, kteří je hlídají.

„Seniory ochrání vakcína, ale také by jim pomohlo, kdyby bylo naočkovanych mnohem více dětí. Například na Slovensku, kde je vakcína pro malé děti povinná, je jich naočkovanych až 98 procent, což znamená větší ochranu celé společnosti,“ vysvětluje Kozáková.

Důvodů, proč mají seniory o bezplatnou vakcínu malý zájem, je podle odborníků víc.

„Přestože je povinností praktických lékařů nabízet očkování jako součást preventivních prohlídek, někteří to nedělají. Jiní ano, ale seniory vakcíny nechťejí. Někdo kvůli obavám z nežádoucích účinků, někdo proto, že pneumokokové infekce nepovažuje za velkou hrozbu,“ míní Chlíbek.

Odborníci ujišťují, že většina lidí vakcínu snáší velmi dobře a nežádoucí účinky bývají jen mírné, na-

Očkování zachraňuje

- Světový týden očkování, tedy informační kampaň pod záštitou Světové zdravotnické organizace, začal ve čtvrtek 24. dubna. Potrvá do středy.
- Evropský týden očkování, což je navazující informační kampaň, začne už v neděli 27. dubna a potrvá do soboty 3. května.
- Podle odborníků je očkování jedním z největších úspěchů lidstva. Od roku 1974 vakcíny zachránily 154 milionů životů, to je šest lidí každou minutu po dobu 50 let. Díky očkování se ve stejném období snížila kojenecká úmrtnost o 40 procent. Zdroj: SZÚ

příklad zarudnutí v místě vpichu. Řada seniorů shodně tvrdí, že z vakcíny strach nemají, ale že o možnosti nechat se bezplatně očkovat proti pneumokokům nevědí.

„Nevím, že bych se mohla zdarma očkovat proti pneumokokům. Praktický lékař mi to zatím nenabízel. Možná proto, že mám chronic-

ké zdravotní problémy,“ řekla 67letá seniorka. Podobně reagovali i další seniory oslovení MF DNES. Podle odborníků by většinu z nich mohlo očkování uchránit před těžkou infekcí i předčasnou smrtí.

Kromě praktických lékařů nabízejí vakcíny proti pneumokokům také komerční očkovací centra, a to nejen samoplátcům.

„Ročně očkujeme proti pneumokokovým infekcím přes tisíc klientů. Z toho polovina si vakcíny platí sama a polovina to hraď zdravotní pojišťovny,“ potvrzuje lékařka Hana Tkadlecová, odborný garant očkovacích center Avenier.

Epidemiolog Roman Prymula ve shodě s dalšími odborníky doporučuje seniorům, kteří se chtějí chránit před vážnými následky nemocí očkováním, aby v současnosti, kdy již odeznívá chřipková sezona a minimálně se šíří i covid, uvažovali

přednostně právě o vakcíně proti pneumokokům.

„Když se člověk dusí, není to nic příjemného. U seniorů navíc probíhá zápal plic dramatičtěji než u mladých lidí. A problém je i v tom, že pneumokoky se šíří celý rok,“ varuje Prymula. Kromě pneumokoků doporučuje také vakcíny proti černému kašli, klíšťové encefalitidě, žloutence typu A nebo pásovému oparu.

608
lidí loni onemocnělo těžkou pneumokokovou infekcí.

94
pacientů s pneumokokovou infekcí loni umřelo.

V neděli 27. dubna začne Evropský týden očkování. Odborníci budou upozorňovat na možnosti ochrany.

Někde nabídnou i snazší přístup k vakcínám. Například ve Slezské nemocnici v Opavě příští týden poradí nebo rovnou naočkují i zájemce, kteří přijdou bez předchozího objednání v pracovní dny od 13.00 do 14.30 hodin do ambulance tamního infekčního oddělení.